

بزرگ با این همه سرمایه‌گذاری در صنعت، درآمد ناچیزی را نصیب سهامدار می‌کنند و نقدینگی آن‌ها بسیار کاهش پیدا کرده است و از این‌رو در دریا چشیدن جای رقابت نیست. ظرفیت‌ها پر است. اما ارزش افزوده‌ای که از طریق لجستیک ایجاد می‌شود منفی نخواهد بود. یعنی ابتدا هزینه‌های قسمت‌های مختلف محاسبه می‌شود حالا با سرویس شارژ به مشتری فروخته می‌شود و شما همیشه حاشیه سودی در لجستیک خواهید داشت. کمالاً که خیلی از شرکت‌های کشتیرانی بزرگ دنیا در همین سال‌ها ضرر کردند ولی فورواردهای بزرگ دنیا آن‌ها که در صنعت لجستیک هستند سودهای بسیار خوبی داشته‌اند. به این دلیل که سرویس را به یک قیمتی خرید و بعد با قیمت بالاتر با خدمات خودشان توانسته اند بفروشنند. با این نگاه است که خطوط کشتیرانی تمایل دارند خدمات خود را به ساحل تساوی دهند و از قالب حمل دریایی ساده و بندر به بندر به حمل‌های مرکب و خدمات لجستیکی ختم کنند، تا ارزش افزوده‌ای که در بازار ایجاد کردند، حداقل سوددهی را برای شرکت‌ها داشته باشد.

● شرکت وان های چه جایگاهی دارد دنیا و نگاهش به بازار ایران و بازار منطقه چگونه است؟

□ "وان های" WAN HAI تقریباً جزو کریرهای کوچک است. در بین کریرهای مطرح دنیا از لحاظ سایز ظرفیت ناوگان جایگاه بیستم را دارد و از سال ۲۰۱۰ به بعد ظرفیت حمل خود را افزایش داده است، علی‌رغم این‌که جایگاه بیست را داراست اما از لحاظ حمل یازدهمین رتبه را در میلیون TEU حمل دارد. با توجه به نحوه مدیریت آن عموماً بیشترین میزان سوددهی را در بین بقیه کریرها به خود اختصاص داده است. با نگاه به بازار ایران، چون اولین خط کشتیرانی بود که بعد از تحریم‌ها به بازار ایران بازگشت و توانست سهم بازار خوبی را نصیب خود کند، برای این موقعیت ممتاز، مدیران شرکت تصمیم گرفتند تا نماینده‌ی مقیمی هم در ایران منصب کنند، که شناخت استفاده از ظرفیت اقتصاد مقیاس در یک مسابقه قهرابی از نظر من قرار دارند، عمل‌اُشرکت‌های کشتیرانی صادرات و واردات کسب کند، با توجه به

تحلیل بازار تقاضا در کشتیرانی منطقه خلیج فارس در گفت‌و‌گو با امید ملک

روزی که بازار ایران باز شود...

ظرفیت‌های حمل و نقل دریایی در تکاپوی اجرایی شدن "برجام" آرایش جدیدی می‌گیرد. هرچند کشتیرانی از حاشیه سود مناسب برخوردار نبوده اما تجربه‌های جهانی نشان داده که حضور این بنگاه‌های بزرگ دریایی در عرصه لجستیک در آمدی پایدار برای آن‌ها به همراه داشته است. به منظور بررسی بازار تازه تقاضای حمل و نقل در خلیج فارس و برنامه‌های شرکت کشتیرانی وان‌های به عنوان اولین کشتیرانی که پس از توقفات اولیه به بازار ایران فعالیت خود را از سر گرفت با امید ملک مدیرعامل شرکت برو بحر ایران و نماینده این شرکت کشتیرانی به گفت‌و‌گو نشستیم.

با توجه به مراودات رو به رشد بین المللی و شکل‌گیری فعالیت‌های جدید تجاری امکانات و تجهیزات بنادر ما تا چه اندازه برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی آمادگی دارد؟ آیا شرکت‌های کشتیرانی خارجی علاقمند هستند برای مثال در پس‌گرانه‌های بنادر ایران حضور داشته باشند؟

□ بنادر ایران می‌توانند ۲۰ تا ۳۰ درصد بالاتر از ظرفیت به کار گرفته شده فعلی‌شان در هر دو حوزه‌ی صادرات، واردات و حتی ترانزیت را پاسخگو باشند. در این مدت باقی مانده تا بازگشایی کلی سامانه‌های بنکی و این که بیمه‌ها آزادی عمل داشته باشند فرصتی ۶-۵ ماهه وجود دارد که اوضاع بودجه دولت بهبود یابد و تسهیلاتی که بنک‌ها را به خواهند داد وضعیت مناسبی پیدا کند، گمان می‌کنم در سال ۹۵ هم می‌توانیم پاسخگو

زمانی که تعاملات سیاسی برقرار می‌کنند، دیگر مانع عبور محموله‌شان از قلمرو کشور ایران نمی‌شوند این خودش متفقاً همگرایی را ایجاد خواهد کرد. در چنین شرایطی، بخش خصوصی باید بیشتر فعالیت کند و انتاق بازار گانی نیز فعال‌تر باشد و نیاز است تا دولتیان فضای بیشتری را در اختیار بخشد خصوصی قرار دهند و اشکالاتی که بخش خصوصی به سمع و نظر دولت می‌رساند دولت به سمت حل این مشکلات حرکت کند.

برای مثال ظرفیت تردد کامیون ما با مرز سرخ ۲۰۰ کامیون در روز است در حالی که ظرفیت بیشتری را برای این تردد داریم. ولی دولت ترکمنستان این ظرفیت را ندارد، که دولت با بهتر شدن شرایط محدود کننده، تسهیلاتی را در اختیار آن‌ها قرار خواهد داد. با مزه‌های غربی نیز مشکل گذردهی کامیون را داریم و این یعنی توقف ناوگان، توقف نوگان یعنی هزینه‌هایی که هیچ ارزش افزوده‌ای ایجاد نمی‌کند، ممکن است باعث نارامی رانده شود و تبعات ناخوشایندی را در جاده‌ها رقم بزند. کماینکه داعش در شمال عراق و کردستان اقداماتی را انجام داد که کامیون‌های ترک از مرز ایران وارد کردستان عراق شدند. بنابراین حتماً این تعاملات به همگرایی می‌انجامد و به سود طرفین است. در حوزه‌ی بنادر هم این منوال است، نمی‌شود امروز از مستقل بودن حرف زد.

ذات صنعت کانتینری در عملیات فیدری نهفته است. چون بنادر کوچک‌اند و کشتی‌های بزرگ نمی‌توانند در آن جا پهلو بگیرند و هم این که پهلوگرفتن چنین کشتی‌هایی به دلیل نبود پسکرانه مناسب اقتصادی نیست، مثلاً کشتی که ۵۰۰ TEU ظرفیت دارد، برای مثال نمی‌تواند برای پهلوهایی ۲۰۰ کانتینر به یک بندر کوچک برود ابتدا باید در مراکز توزیع تخلیه و بارگیری شوند و توسعه فیدرها در شبکه‌ی کوچکتر بنادر منطقه توزیع شوند، بنادر ما ظرفیت‌های بزرگ کشتی را نمی‌توانند پذیرش کنند و این می‌تواند در امارات شکل بگیرد، کشتی‌های کوچک‌تر این بار را به بنادر ما بپاورند ولی آن کشتی به خلیج فارس می‌آید و ارزش افزوده‌ای که آن کشتی مثلاً ۱۴۰ میلیون TEU ایجاد کرده است اقتصاد ما هم بهره می‌برد، به عبارت دیگر کرایه حمل‌ها به دلیل استفاده از این مقیاس پابین آمده است و ما هم متقابلاً

چه تصمیماتی را خواهند گرفت؟ □ چنانچه کشش بازار اقتضا کند یعنی افزایش تقاضای حمل را در بازار ایران داشته باشیم بی‌تر دید جایه‌جایی هایی را در عرصه تقاضا شاهد خواهیم بود. هنوز شرکت‌های کشتیرانی مرسک یا MSC یا هیگلودی یا CMA که چهار شرکت بزرگ کشتیرانی جهان - که در صدر جدول هستند - وارد بازار ایران نشده‌اند. این ها ظرفیت عظیمی را در منطقه خلیج فارس به خودشان اختصاص داده‌اند. روزی که بازار ایران باز شود، بخشی از ظرفیت خود را که تاکنون صرف سایر بنادر منطقه خلیج فارس کرده بودند متوجه بازار ایران خواهد کرد و به یک شرایط تعادلی جدید خواهیم رسید. در حال حاضر تمرکز این شرکت‌ها در هرجا غیر از ایران است و در دوره‌ی پس اخیر این‌ها ناگزیرند بخش عمده‌ی تمرکزشان را به بازار ایران بدهند، بهخصوص که ایران به آسیای میانه، افغانستان و شمال عراق متصل است و این مناطق حجم بسیار بزرگی از تقاضای حمل و نقل را به خود اختصاص می‌دهند که بسیار اغواکننده و ترغیب‌کننده است. خطوط کشتیرانی تمایل بسیار دارد تا برای دایر کردن سرویس‌های بهتر و مستقیم به بنادر جنوبی ایران اقدام کنند.

● در گفت‌وگویی که پیش تر با شما داشتمیم به موضوع همگرایی منطقه‌ای و افزایش تقاضا اشاره داشتید. اما ظاهرا نامنی‌های منطقه‌ای اجازه این همگرایی را نمی‌دهد! چه زمینه‌هایی لازم است تا شرایط جدید و مبتنی بر منافع منطقه‌ای شکل بگیرد تا فرصت‌های بهتر اقتصادی ایجاد شود؟

□ به طورقطع اقتصاد و سیاست تعاملشان بسیار نزدیک است. آن چه ما می‌بینیم عوض شدن رویکرد دولت است. به تازگی نماینده ایران هم در مذاکرات سوریه در وین همپای سایر قدرت‌ها برای تصمیم‌گیری می‌نشینند، این نشان می‌دهد که در واقع سیاست تعاملی دولت ایران با کشورهای پیرامونی اش کارساز بوده است که به این جا ختم شده و لذا وقتی است که به این جا ختم شده و لذا وقتی یک چنین سیاست‌هایی وجود دارد، این شرایط مساعد در پایین دست در قلمرو اقتصاد، خود را به صورت مثبت نشان می‌دهد.

● یعنی این که دولت‌های پیرامونی ما

ملک: با اتفاق افتادن بر جام، کشتیرانی‌های بزرگ مانند مرسک متوجه بازار ایران می‌شود. بنابراین همان باری که برای منطقه پذیرش می‌کند، را از سهم کشور عربستان، قطر یا کویت و دیگر کشورها کاهش داده که بخشی را برای ایران هم در نظر بگیرد. اما ظرفیت عرضه تغییری نخواهد کرد

اختلاف زبانی و فرهنگی در بیشتر موارد گزارش‌هایی که برای آنها فرستاده می‌شود، در بعضی مواقع ممکن است قابل فهم نبوده باشد مشکلاتی از این دست باعث شد تا نماینده ای در ایران شروع به کار کند. حضور نماینده در هر بندر یا هر کشوری نشان‌دهنده‌ی اهمیت دادن آن شرکت به بندر و کشوری است که نماینده ای از شرکت در آن مستقر است و این که آن شرکت کشتیرانی چه قدر حاضر است برای حمل بارش، هزینه در نظر گیرد.

این موارد نشان دهنده‌ی آن است که افق‌های روشن‌تری را را صد می‌کنند. نماینده "وان‌های" از اوایل اکتبر وارد ایران شد و بازدیدی از بنادر ایران داشته و ارزیابی مثبتی از وضعیت ایران را به داده است. تقریباً ۹۵ درصد تمرکز بر روی بندر شهید رجایی است به این دلیل که کشتی‌های "وان‌های" در بندر تردد دارند. اما در بندر بوشهر هم از سال گذشته سرویس‌دهی داشته‌ایم، از طریق فیدر اشخاص ثالث، از دبی کانتینرها را به آن جا می‌برند. با انجام مطالعات و بررسی‌هایی لازمه منتظر رفع تحريم‌ها و اجرایی شدن بر جام هستیم که بتوانیم سرویس‌ها را از بندر امام و بندر عسلویه که هم‌چنان اپرаторهایشان در فهرست تحريم هستند به آنچه امتداد دهیم.

متأسفانه آمایش بنادر در بندر عسلویه، انجام‌نشده است. بندر عسلویه یک بندر کاملاً صادراتی است و وارداتی نیست، مختص تولیدات پتروشیمی است که باید صادر شوند. بندر بوشهر هم کاملاً وارداتی است، در هر صورت باید بندر عسلویه که کانتینر خالی ببریم و پر برگردانیم و بندر بوشهر بالعکس. لذا تمایل داریم که از بندر امام و عسلویه برای بارهای صادراتی قابل توجه بعد از تحريم‌ها استفاده گسترده داشته باشیم.

● به نظر می‌رسد تقاضاهای تازه‌ای برای حمل و نقل در حوزه‌هایی جوں صنایع بالادستی نفت و گاز در حال شکل‌گیری است. آیا در نظر دارید در حوزه‌هایی به غیر از حمل محمولات کانتینری حضور داشته باشید؟

□ در صنعت حمل و نقل شرکت ما تجربیات چندمنظوره در اختیار دارد. آمادگی کامل را برای خدمات‌دهی داریم. آن‌چه بیش از همه مانع ایجاد می‌کند نبودن تبادلات بانکی و پوشش بیمه‌ای

با نگاهی به بندر شهید رجایی ایران

تحلیل سیر تحول بنادر

محمد رضا روشنی

تبدیل به بنگاههای بزرگ زیان ده ناکارآمد و یارانه گیر از دولت می‌شوند در این شرایط بنادر نسل اول با عملکرد سنتی از گردنده رقابت خارج شدن و بنادر نسل دوم در سال‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۸۰ ظهور پیدا کردن در بنادر نسل دوم اتفاقی نقش توزیع و پردازش کالا به فعالیت بنادر افزوده شد و صنایع مربوط به کشتی نیز در اطراف بنادر استقرار یافتند. بدین ترتیب محدوده بندری به نحو چشم‌گیری افزایش یافت و دیدگاه دولتی حاکم بر مدیریت بنادر از یک مرز و محدوده گمرکی و بارانداز صرف کالا به یک محیط خمامی و صنعتی باقابیت ایجاد ارزش افزوده تبدیل شد. در این شرایط بنادر توائبند ضمن سودآوری

قبل از سال ۱۹۶۰ بنادر تنها وظایف سنتی ساده‌ای را به عنوان نقطه انتقال کالا بین دریا و خشکی به عهده داشتند که مهم‌ترین آن‌ها تخلیه و بارگیری کالا در اسکله‌ها و بعکس بود. این بنادر ابتدا قادر به تأمین اهداف ملی یعنی تسهیل تجارت و بازارگانی خارجی کشورها بودند اما اکثر آن‌ها قادر به مستهلک سازی سرمایه‌گذاری‌های عظیم انجام‌شده به علت عواید انداخته اند. بنابراین قرار نبودندو برای تأمین مخراج و هزینه‌های جاری لاجرم از بودجه سالانه دولت‌ها استفاده می‌کردند. بنادر در چنین حالتی به موازات عملکرد اصلی خود به عنوان دروازه دریایی برای مبادلات خارجی

اردبیهشت و خرداد امسال بسیار به نفع تراز خارجی کشور بوده است، برای مثال از شانگهای یک کانتینر ۲۰ فوتی با ۴۰۰ دلار و یک کانتینر ۴۰ فوتی ۵۵۰ دلار به بندرعباس می‌آید، در حالی که در

فروردین - اربیهشت امسال ۲۰ فوت ۱۲۰۰ دلار و ۴۰ فوت ۲۰۰۰ دلار و ۴۰ دلار حمل می‌شد. اتفاقات خوبی از قبیل کاهش قیمت به سود تراز بازگانی کشور در راه است. به خصوص در زمینه صادرات. برای مثال یک کانتینر ۲۰ فوت از بندرعباس تا شانگهای ۳۰

تا ۴۰ دلار است! این اتفاق به دلیل آن است که بار صادراتی برای برگشت تمام کانتینرهایی که وارد بنادر ما می‌شوند، وجود ندارد یا بسیار کم است. قسمتی از این کانتینرهای بايد خالی برگردند، طبیعتاً یک جنگ قیمتی بین خطوط وجود دارد که چه شرکتی بار بیشتر صادراتی بگیرد و این است که کرایه حمل ها کاهش می‌یابد. بار صادراتی عده ایران محصولات پتروشیمی است برای بندر شانگهای مواد پتروشیمی بیشتر حمل می‌شود، هم از بندر عسلویه هم از بندر شهید رجایی و هم از بندر امام خمینی در حال حاضر نیز فصل پسته شو شده است و تقریباً سالی ۵۰ تا ۲۰۰ هزار تن پسته تولید می‌شود که به خاور دور و وینتم حمل می‌شود. برای مثال یک کانتینر ۴۰ فوتی ۸۰-۷۰ دلار به هنگ کنگ می‌رود و این خیلی به نفع بازگانی خارجی کشور است.

هزینه صادر کنندۀ برای دسترسی به بازار TEU از خاور دور به خلیج فارس بیاید، هدف خیلی پایین آمده است.

● "وان های WAN HAI در بازارهای بین المللی تجاري امريکا نيز حضور دارد. با رفع تحریم ها بازار جدید تقاضای حمل و نقل بین ايران و امریکای شمالی و کانادا را چگونه ارزیابی می کنید؟

□ بستگی به قوانین بین المللی دارد تا زمینه تحریم ها رفع شود. در حال حاضر بین دو کشور مجموعه ای از کالاهای مجاز در حال تبادل است. ولی به دلیل رسک بالا معمولاً خطوط کشتیرانی از حمل آن خودداری می‌کنند و این ها هم عمدتاً از طرف کشتی های ثالث از طريق تغییر کانتینر به بنادر ما یا به بنادر آن ها می‌رسد. تصور می‌کنم به محض این که بر جام اتفاق بیافتد و تحریم ها منتفع بشود تجار و بازگانان دو طرف سعی در پیدا کردن کوتاه ترین و ارزان ترین مسیر خواهند کرد. در حال حاضر خطوط کشتیرانی این پل ارتباطی را دارند که سواحل شرق و غرب امریکای شمالی را به بنادر ایرانی وصل بکنند.

● چشم انداز کاهش قیمت های حمل و نقل چه طور؟

□ در بازار خاور دور کاهش قیمت زیادی را رصد نمی‌کنم. به این دلیل که، ظرفیت ها افزایش چنانی نخواهند داشت، برای مثال فرسک کنید ۳۰ هزار TEU از خاور دور به خلیج فارس بیاید، این حجم در بازارها توزیع شده است،

حال با اتفاق افتادن بر جام، شرکت بزرگی مانند کشتیرانی مرسک متوجه بازار ایران می‌شود. بنابراین همان باری که برای منطقه پذیرش می‌کند، را از سهم کشور عربستان، قطر یا کویت و دیگر کشورها کاهش داده که بخشی را برای ایران هم در نظر بگیرد، چون ظرفیت عرضه تغییری نخواهد کرد. در حال حاضر در اوایل نیمه دوم سال شمسی هستیم که در همین زمان، نسبت به شش ماه قبل، حداقل ۴۰ درصد کرایه های حمل به بنادر ایران، کاهش پیدا کرده است. آن هم به دلیل آغاز خدمات دهی سه تا چهار خط کشتیرانی دیگر است که کشتی های خود را به بنادر شهید رجایی آورده‌اند. هزینه حمل و نقل امروز به نسبت